7| 11081, 11082, 11083, 11084, 11085, 11086

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.007/00.2743 23.12.2005
KONU : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 12.12.2005 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-16844 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Antalya Milletvekili Sayın Feridun Fikret BALOĞLU, Balıkesir Milletvekili Sayın Turhan ÇÖMEZ, Karaman Milletvekili Sayın Mevlüt AKGÜN, İstanbul Milletvekili Sayın Güldal OKUDUCU, İzmir Milletvekili Sayın Erdal KARADEMİR ve Enver ÖKTEM'e ait Yazılı Soru Önergeleri hakkındaki bilgileri içeren cevaplar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

Dağıtım:
Gereği :
- TBMM Bşk.Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 6 Yazı (2'şer Nüsha)

Bilgi :
- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 6 Yazı

7/11084

KARAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN MEVLÜT AKGÜN'ÜN
7/11084 SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, çeşitli yaş gruplarının bir arada tutulduğu Yetiştirme Yurtları'nda toplam 21 bin çocuğu barındırıyor ve her birinde de ister istemez çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Yurt ve yuvalardaki sorunlar, son dönemlerde ülkemiz gündeminden düşmemektedir. Son olarak Malatya İlimizde yaşanan olaylar kamu vicdanında önemli yaralar açmıştır. Hükümetimizin bu konularda ciddi çalışmalar içerisinde olduğu bilinmektedir. Bu sebeple;

SORU 1 :

Bakanlığınız kimsesiz ve bakıma muhtaç çocukların nasıl korunabileceğine ilişkin ne gibi çözümler üretmektedir?

CEVAP 1 :

Bir çocuğun en iyi bakılıp korunacağı yer kuşkusuz sağlıklı bir aile ortamıdır. Mevcut yasalarımızı ve imzalamış olduğumuz uluslar arası anlaşmaları dayanak alan Genel Müdürlüğümüzün politikası öncelikle çocukların aile ortamında yaşamasını sağlayıcı tedbirler almaktır. Bu amaçla ilk etapta alternatif hizmet modelleri (ayni nakdi yardım, koruyucu aile, evlat edinme) değerlendirilmekte, kurum bakımı ise son çözüm olarak ele alınmaktadır.Kurum bakımı hizmetlerinden yararlandırılması benimsenen çocuklar yaş ve cinsiyet durumlarına uygun kuruluşlara yerleştirilmektedir.

Çocukların SHÇEK kurumlarına gelmeden önce koruyucu ve önleyici çalışmalara öncelik verilmektedir. Aile bütünlüğünü koruyucu tedbirlerin artırılması, ekonomik yoksunluktan korunma altına alınan çocukların aileleri ile buluşturulması için Ayni Nakdi Yardımla Eve Dönüş Projesi başlatılmıştır. Bunun yanı sıra çocuklarımızın ev ortamında büyümeleri için İllerin ihtiyaç duyacağı sayıda Çocuk Evi açılması planlanmaktadır. 2006 Yılında Ülke genelinde 50 çocuk evi açılması planlanmıştır.

Ev modelinden uzak ve toplu hizmet veren kuruluşların yeniden yapılandırılarak ev ortamına dönüştürülmesi ve ıslah çalışmaları yapılmaktadır. Sevgi evleri projemiz ile yeni yatırım programına alınan çocuk yuvalarının ev tipi, küçük villa ve bağımsız evlerin oluşturulduğu siteler şeklinde olması planlanmıştır.

Ayrıca 2006-2008 Bütçe Tasarısı Yatırım Programında;

2006 yılında 2 Sosyal Rehabilitasyon Merkezi ve 2 Kız Sosyal Rehabilitasyon Merkezi,

2007 yılında 3 Sosyal Rehabilitasyon Merkezi, 2 kız Sosyal Rehabilitasyon Merkezi,

2008 yılında 5 Sosyal Rehabilitasyon Merkezi, 3 Kız Sosyal Rehabilitasyon Merkezi açılması teklif edilmiştir.

7/11084

SORU 2 :

Kimsesiz ve bakıma muhtaç çocukların korunması konusunda en önemli çalışmaların başında gelen,bakıma muhtaç çocuklara bir aile ortamı sağlayan "koruyucu aile" sisteminin az olduğu bilinmektedir. Bakanlığınız koruyucu aile sisteminin yaygınlaştırılması için ne gibi çalışmalar yapmaktadır? Bakanlığınız bu konuda bilinçlendirici ve özendirici kampanyalar düzenlemekte midir?

CEVAP 2 :

En iyi tanıtım ve özendirmeyi Koruyucu Ailelerimizin kendileri bu hizmeti sürdürerek yapmaktadır. Ancak, hizmet sürecindeki ailenin bakımını sağladığı çocukla yaşadığı en ufak bir soruna çevresinin tanık olması, hizmetin yaygınlaşmasını engellemektedir.

Koruyucu aile hizmetini sürdürmeye aday aileler genellikle orta ve hemen altındaki sosyo-ekonomik düzeyde yer almaktadır. Yanlarına yerleştirilen çocuğun giderlerini bu ücretle karşılamak durumunda olan bu aileler, koruyucu aile aylık bakım ücretini zamanında almadığında sıkıntıya düşmektedir. Bu sorunun giderilmesi için, koruyucu aile ücretlerinin artırılmasına yönelik yönetmelik değişikliği çalışmaları devam etmektedir.

Profesyonel koruyucu aileliğe geçiş ve toplumda bu bilinci oluşturabilme, yani kültürel değişim kısa sürede gerçekleşmemektedir. Uzun dönemde oluşacak yeni kültürel yapının gereklerini yerine getirmek üzere Kurumumuz Hizmeti sürekli izlemekte ve değişiklikleri yapmaktadır.

Yukarıda belirtilen hususları kısaca özetlemek gerekirse, Hizmetin yaygınlaştırılabilmesi için, yeni kampanyalar düzenlemenin ötesinde, kampanya döneminde oluşturulacak sistemin (her İl Müdürlüğünde sadece bu hizmetle ilgilenen en az bir sosyal hizmet uzmanı istihdam edilmesi) kalıcı hale getirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, korunmaya muhtaç çocuklara götürülen hizmetlere ve bu hizmetleri uygulayacak personel alımına ayrılan bütçenin son yıllarda yapıldığı şekliyle tasarruf tedbirleri kapsamında yer almaması gerekmektedir. Genel Müdürlüğümüz ve bağlı kuruluşlarında yeterli meslek elemanı istihdam edilememesinin en önemli nedeni; çalışma koşullarının zorluğuna rağmen, meslek elemanları aleyhine ücret dağılımındaki düzensizliklerin tasarruf tedbirleri gerekçe gösterilerek giderilmemesidir. Diğer kamu kurumlarındaki çalışanlara sağlanan avantajların, Genel Müdürlüğümüz çalışanlarına sağlanamaması sonucunda, hem halen çalışanlar Kurumdan ayrılmaya çalışmakta hem de yeni personel alımı gerçekleştirilememektedir. Bu sorunlar giderildiği takdirde Hizmetin etkin uygulanışı ve yaygınlaştırılması kendiliğinden sağlanacaktır.

Açıklanan koşullar bağlamında, alt yapı eksikliği giderilmediği sürece yeni bir kampanyanın yapılması halen yaşanan sorunları çözümleyemeyeceğinden, her hangi bir kampanya çalışması bulunmamaktadır. Bahsedilen istihdam sorunlarının giderilmesi halinde, Hizmetin iyi uygulanışının çevre tarafından fark edilmesi en iyi tanıtım olacaktır ve her bölgede yerel gereksinimlerin belirlenerek, yapılacak tanıtımın türüne karar verilmesi mümkün olacaktır.

Toplumun kültürel yapısına bakıldığında da, ulaşılan kitlelerden konuya ilgisi olanların Koruyucu Aile Hizmeti kapsamına alındığı ancak, büyük bir kesimin evlat edinme yönünde bakışa sahip olduğu görülmektedir.

7/11084

Toplum yapısı olarak, eski beslemelik sisteminde olduğu gibi, bakımını üstlendiği çocuğun tüm giderlerini karşılayan aile, çocuğu tamamen benimsemekten yana olup, çocuğun öz ailesi veya çevresiyle iletişimini sürdürmesine sıcak bakmamaktadır. Evlat Edinme Hizmetinde olan başvuru yoğunluğu da bunu desteklemektedir.

Belirtilen nedenle ilişkili olarak, istatistik verilere bakıldığında da her dönemde Evlat Edinmek üzere başvuran aile sayısının, Koruyucu Aile olmak üzere başvuran aile sayısının çok üzerinde olduğu görülmektedir. Yılda ortalama 500 çocuk evlat edinme hizmetinden yararlandırılmakta olup, evlat edinmek üzere yanına çocuk yerleştirilmesi işlemi süren ortalama 2500 aile bulunmaktadır ve başvuran aile sayısı her geçen gün artarak devam etmektedir. Oysa, koruyucu aileye yerleştirilebilecek çok sayıda çocuğumuz olmasına rağmen sırada bekleyen aile bulunmamaktadır ve yılda ortalama 100 çocuk Koruyucu Aile Hizmetinden yararlandırılabilmektedir.

SORU 3 :

Dünyanın bir çok ülkesinde çok sayıda öksüz-yetim yada korunmaya muhtaç çocuklar için başarılı bir model olarak uygulanan Çocuk Köyleri Kurumu Projesi ülkemizde uygulanmakta mıdır? Uygulanıyor ise ülke genelinde yaygınlaştırılması konusunda ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

CEVAP 3 :

Çocuğun sağlıklı gelişiminin ancak bir aile yanında mümkün olabileceği ilkesinden hareketle Genel Müdürlüğümüzce korunmaya muhtaç çocukların öncelikle Koruyucu Aile, Evlat Edindirme, Ayni Nakdi Yardım hizmetinden yararlandırılması ilkesi benimsenmiştir. Fakat alınabilecek bu tedbirlerin çözüm üretmemesi durumunda en son çare olarak kuruluş bakımı hizmeti tercih edilmektedir. Kuruluş bakımı Ülkemizde çok sayıda çocuğun bir çatı altında toplandığı toplu bakım modelidir. Her ne kadar kuruluşlar ev ortamına yakın tefriş edilmeye başlanmış ise de yeterli olamamaktadır. Son dönemde Genel Müdürlüğümüzce yeni model arayışına gidilerek farklı hizmet modellerinin devreye sokulması ve bu yönde yeni kuruluşlar açılmasına yönelik planlamalar yapılmaktadır. Bu planlamalar arasında çok önemli bir yere sahip olan Sevgi Evleri Projesi ile kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içerisinde çocukların yetiştirilebileceği küçük müstakil binalardan oluşturulan site içersinde bakımının sağlanmasıdır.

Uygulamada Faal Olarak Hizmet Verilen Sevgi Evleri ; İzmir, Gölcük, Tekirdağ, Muğla, İstanbul İllerinde pilot uygulama olarak başlatılmıştır.

Manisa, Niğde, Bursa ve Safranbolu'da Sevgi Evleri inşaatı sürmekte olup, İstanbul Bahçelievler, Kocaeli Gebze, Ankara Saray ve Denizli İlinde ise proje aşamasındadır.

SORU 4 :

Kimsesiz ve bakıma muhtaç çocuklara maddi manevi destek veren gönüllüler, iş adamlar ve sanatçıların ilan edilerek ödüllendirilmesi ile SHÇEK'e daha fazla destek sağlanamaz mı? Bu konuda bir çalışmanız var mı?

CEVAP 4 :

SHÇEK ve bağlı kuruluşlarımıza maddi ve manevi yönden katkı ve katılımda bulunan gönüllü kişi ve kuruluşlar, "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Hizmetlerine Katılımın Sağlanması ve Katkıda Bulunanların Onurlandırılmasına İlişkin Yönetmelik" kapsamında Teşekkür Belgesi, Şilt, Gümüş Madalya ve Altın Madalya ile onurlandırılmaktadır. Onur ödülleri her İlimizde düzenlenen törenlerle hak sahiplerine verilmektedir.

2004 yılında kuruluşlarımıza katkı ve katılımda bulunan kişi ve kuruluşlardan 64'ü altın madalya, 43'ü Gümüş Madalya, 46'sı Şilt ve 730'u Teşekkür Belgesi ile onurlandırılmıştır.

Ayrıca onurlandırılan gönüllü kişi ve kuruluşlar Kurumumuzun " www.shcek.gov.tr " İnternet adresinde de her yıl yayınlanmaktadır.

SORU 5 :

Maddi imkansızlıklar nedeni ile SHÇEK'de yaşamına devam eden çocukların ailelerine her ay belli miktar para yardımında bulunularak bu çocukların hem sıcak aile ortamında büyümesi hem de devletin daha az masraf etmesi sağlanabilir mi? Bu konuda Bakanlığınızın bir çalışması var mı?

CEVAP 5 :

Kurumumuzun hizmet götürmekle yükümlü olduğu kişi ve gruplar içinde öncelikli hedef kitlesi korunmaya muhtaç çocuklar olup bu nitelikteki çocukların bakım ve gelişimi için kuruluş bakımı yerine kendi aileleri veya yakınları yanında bakımlarına imkan sağlayan **" ayni – nakdi yardım "** hizmeti ile, ailesi veya yakınları yanında bakımı sağlanamayan yada evlat edindirilecek nitelikte olmayanlar için de **"koruyucu aile"** hizmetleri gibi alternatif hizmet modelleri ile çocukların hem sağlıklı gelişimleri için uygun ortam sağlanmakta hem de maliyeti daha düşük hizmet modelleri ile Devlete olan maliyetleri azaltılmaktadır.

Kuruluş bakımı yerine aile ortamları içinde ayni nakdi yardımla desteklenen bu çocuklar için aile veya yakınlarına 2005 yılı Aralık ayı itibari ile aylık 158,08 YTL nakdi yardım yanında giyecek, eğitim, tedavi, harçlık giderleri ile birlikte yaklaşık 300 YTL ödenmektedir. Söz konusu çocuklar kuruluş bakımına alınmış olsalar aylık ortalama bakım maliyetleri 800 – 1.100 YTL arasında olacaktır.

Genel Müdürlüğümüzce uygulanmakta olan ayni ve nakdi yardım hizmetleri çerçevesinde 2005 yılında yapılan yönetmelik değişikliği ile bir çocuk için yapılan nakdi yardım miktarı 76,19 YTL'den, %100 oranında arttırılarak 152,38 YTL'ye çıkartılmıştır. Bu miktar Temmuz ayından itibaren 158,08 YTL olarak uygulanmaktadır. Yapılan bu yönetmelik değişikliğinden sonra sosyal hizmet kuruluşlarında ekonomik yoksunluk nedeniyle bakım ve korunma altında bulunan çocukların nakdi yardım ile desteklenmek suretiyle ailesi veya yakınları yanına döndürülmelerini amaçlayan AİLEYE DÖNÜŞ PROJESİ başlatılmıştır.

Söz konusu proje başlatılmadan önceki zaman içinde toplam 1656 çocuk nakdi yardımla desteklenerek ailesi ve yakınları yanına döndürülmüş iken, yapılan yönetmelik değişikliği ile nakdi yardım miktarının arttırılması sonucu, AİLEYE DÖNÜŞ PROJESİ kapsamında yalnız 2005 yılında Kasım ayı sonuna kadar 1612 çocuk kuruluş bakımından ailesi veya yakınları yanına döndürülmüştür.

2005 yılı Kasım ayı sonu itibari ile korunma kararlı 3268, ekonomik nedenlerle korunma kararı alınarak, kuruluşa yerleştirilmesi istenilen 4974 çocuk olmak üzere toplam 8242 korunma kararlı veya korunma kararlı statüsünde çocuk ayni ve nakdi yardımla aile yanında desteklenmektedir.

SORU 6 :

Ülkemizde evlat edinmek isteyen bir çok ailenin olmasına rağmen ilgili yasalar nedeniyle evlat edinmelerin güçlüğünden söz edilmektedir. Bakanlığınızdan evlatlık verilen çocuk sayısı ne kadar? Bakanlığınız evlat edinmenin önündeki engelleri kaldırma konusunda ne gibi çalışmalar yapmaktadır?

CEVAP 6 :

Kuruluşlarımızda bulunan korunmaya muhtaç çocukların büyük çoğunluğunun öz ebeveynleriyle ya da akrabalarıyla iletişimleri sürmektedir. Çocuklarıyla ilgilenen aileler, Evlat Edinme Hizmeti ile çocuklarıyla bir daha görüşmemeyi kabul etmemektedir. Aileleriyle iletişimleri sağlıklı sürmeyen çocuklar için de Medeni Kanun'un 311. ve 312. maddeleri kapsamında işlem yapılarak, anne-babalarının rızası aranmaksızın çocukların evlat edindirilmesi yoluna gidilmektedir.

Ancak, bu konuda son karar ilgili mahkemenindir. Hakimlerin korunmaya muhtaç çocuklar ve aile yapılarına ilişkin bilgi birikimi bulunmadığından, Kurumumuzun taraf olduğu dosyaları sağlıklı-normal aile yapıları çerçevesinde değerlendirerek, patolojileri görememektedirler. Bu nedenle de Kurumumuzun çocuğun yararına bildirdiği kanaat her zaman uygulanamamaktadır. Bunun sonucunda da evlat edinmek üzere sırada bekleyen aileler yanına yerleştirilebilecek çocukların bir kısmı kuruluşlarımızda kalmaktadır. Oysa, "Kamu Vesayeti" Medeni Kanun ile kabul edilmiş olsaydı, haklarında türlü nedenlerle korunma kararı alınmış çocuklardan, belirlenen kriterlere uyanların velayet hakları Devlet'te olacağından, bahsedilen durumdaki çocukların evlat edindirilmeleri daha da kolaylaşmış olacaktı.

Kuruluşlarımızdaki çocukların tümünün evlat edindirilmesi düşünülse bile, sırada bekleyen tüm ailelerin taleplerinin dağılım oranı ile var olan çocukların oranı birbirine eşit olamamaktadır. Şöyleki; Evlat edinmek üzere işlemleri süren ve sırada bekleyen ailelerin %80'inin 0-2 yaş grubundan (özellikle kız çocuğu), %15'inin 3-5 yaş grubundan ve %5'inin de 6 yaş ve üzerindeki gruptan çocuk istediği görülmektedir. Ancak, halen Kuruluşlarımızda bulunan 0-6 yaş grubu çocukların dağılımına bakıldığında, bunların %35'inin 0-2 yaş grubunda, %47'sinin 3-5 yaş grubunda ve %18'inin ise 6 yaş grubunda olduğu ortaya çıkmaktadır. Bir aile yanına yerleştirilemeyen ve kuruluşlarda bulunan çocukların %83'ü iki ve daha çok kardeşe sahip olduğundan, her aile tarafından kabul edilmemektedir.

7/11084

Türk Medeni Kanunu'nun Araştırma başlıklı 316. maddesinde; "Evlat edinmeye, ancak esaslı sayılan her türlü durum ve koşulların kapsamlı biçimde araştırılmasından, evlat edinen ile edinilenin dinlenmelerinden ve gerektiğinde uzmanların görüşünün alınmasından sonra karar verilir.

Araştırmada özellikle evlat edinen ile edinilenin kişiliği ve sağlığı, karşılıklı ilişkileri, ekonomik durumları, evlat edinenin eğitme yeteneği, evlat edinmeye yönelten sebepler ve aile ilişkileri ile bakım ilişkilerindeki gelişmelerin açıklığa kavuşturulması gerekir.

Evlat edinenin alt soyu varsa, onların evlat edinme ile ilgili tavır ve düşünceleri de değerlendirilir." Hükmü yer almaktadır.

Bu hüküm bağlamında, yürürlükte olan Evlat Edinme Yönergesi'nin 11. maddesinde, dosya hazırlanması aşamasında yapılacak araştırmanın süresi 6 ay olarak belirlenmiştir. Bu süre,büyük İllerin iş yoğunluğu dikkate alınarak bir defaya mahsus olmak üzere 6 ay daha uzatılabilmektedir. Evlat edinme dosyaları asgari 5 görüşme sonucu hazırlanmaktadır. Sosyal çevre araştırmalarıyla da desteklenen bu değerlendirme sürecinin kısaltılması, bir çocuğun yaşamı hakkında karar verildiği dikkate alındığında, teknik olarak uygun bulunmamaktadır. Bu durum uluslar arası uygulamalarla da paraleledir.

Çocukların Korunması Ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, Ülkemizde 1 Eylül 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Sözleşme ile Ülkemiz evlat edinme işlemlerini uluslar arası standartlara uygun olarak yapma sorumluluğunu kabul etmiştir.

Evlat edinme işlemleriyle ilgili diğer Avrupa ülkeleri ve Amerika'daki uygulamalara baktığımızda; evlat edinme hizmetinden yararlanacak kişi ve aileler için ciddi standartların belirlendiği görülmektedir. Ayrıca aileler ebeveynlik eğitimlerine alınmakta, okumaları için kitaplar ve dökümanlar önerilmekte, bunlar üzerinde konuşulmakta, bunlar sonucunda oluşan kanaat bağlamında, genellikle 2 yıl süreyle geçerli olan izin verilmekte, süre bitiminde halen çocuk yerleştirilmemiş ise dosya en başından tekrar hazırlanmaktadır ya da iptal edilmektedir. Ailelerin evlat edinme işlemleri için, bu ülkelerde de önemli sayılabilecek düzeyde ücret ödedikleri dikkate alındığında, Ülkemizdeki evlat edinme işlemleri daha kolay görünmekte ve cazip hale gelmektedir.

Kurumumuz tarafından bu güne kadar 8207 çocuk evlat edinme hizmetinden yararlandırılmıştır.

Saygılarımla.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı